

MENDIM

Data e miratimit: 24 mars 2010

Numri i lëndës 38/08, Petko Milogorić; 58/08, Milisav Živaljević; 61/08, Dragan Gojković; 63/08, Danilo Ćukić; dhe 69/08, Slavko Bogićević

Kundër

UNMIK-ut

Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut, më 24 mars 2010,
me pjesëmarrjen e anëtarëve vijues:

Z. Marek NOWICKI, Kryetar

Z. Paul LEMMENS

Znj. Christine CHINKIN

Të ndihmuar nga

Z. Rajesh TALWAR, Zyrtar ekzekutiv

Pas shqyrtimit të kërkesës së lartcekur, të paraqitur në pajtim me nenin 1.2 të Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 të datës 23 mars 2006 mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut,

Pas diskutimeve, duke përfshirë edhe diskutimet përmes mënyrave elektronike, në pajtim me Rregullën 13 § 2 të Rregullores së vet të Punës,

Nxjerr të gjeturat dhe rekomandimet vijuese:

I. FAKTET

1. Gjatë konfliktit të armatosur në Kosovë në vitin 1999 dhe sidomos në fund të këtij viti, një numër i madh i serbëve etnik i lëshuan shtëpitë e tyre. Në një numër të madh të rasteve, pasuria e tyre më vonë u dëmtua apo u shkatërrua. Me synimin për të nxënë afatin kohor ligjor prej 5 vitesh për paraqitjen e kërkësave civile për kompensim, përafërsisht 17,000

kërkesa për kompensim u paraqitën në vitin 2004 në gjykatat e Kosovës kundër UNMIK-ut, KFOR-it dhe/ose Institucioneve të Përkohshme të Vetëqeverisjes (IPVQ).

2. Pesë ankuesit janë banor të Kosovës të cilët aktualisht jetojnë si serb të zhvendosur të Kosovës në Serbi.

3. Ata janë pronarë të pasurisë së patundshme në Kosovë, ku ata kanë jetuar deri në shpërthimin e luftës. Në vitin 1999, duke u frikësuar nga lufta, ankuesit u zhvendosën ne Serbinë qendrore duke e lënë pasurinë e tyre të mbyllur. Më vonë ankuesit kanë kuptuar se prona e tyre ishte dëmtuar ose shkatërruar gjatë pjesës së dytë të vitit 1999.

4. Të gjithë ankuesit paraqitën padi në gjykatat kompetente komunale kundër komunave përkatëse dhe IPVQ-ve duke kërkuar kompensim për dëmin e shkaktuar pasurisë së tyre. Paditë e tyre ishin regjistruar në gjykatat komunale në pjesën e dytë të vitit 2004. Që nga parashtrimi i padive të tyre, ankuesit nuk janë kontaktuar nga gjykatat dhe nuk janë caktuar seanca gjyqësore.

5. Ankuesit e bazuan padinë e tyre në nenin 180(1) të Aktit mbi marrëdhëni detyrimore (1978 SFRY Zakon o obligacionim odnosima, i zbatueshëm në mbështetje të Rregullores së UNMIK-ut nr. 1999/24 dhe 2000/59 mbi ligjin e zbatueshëm në Kosovë), ku në pjesën përkatëse thuhet si vijon:

“Përgjegjësia për humbjen e shkaktuar nga vdekja ose lëndimi trupor apo dëmtimi ose shkatërrimi i pasurisë së personit tjetër, kur rezulton nga aktet e dhunshme ose terrori apo nga demonstratat apo manifestimet publike, i përket... autoritetit zyrtarët e të cilit kanë qenë në detyrë, sipas ligjeve në fuqi, që të parandalojnë humbjen e tillë.”

6. Më 26 gusht 2004, Drejtori i Departamentit të Drejtësisë së UNMIK-ut (DD) u dërgoi një shkresë të gjithë kryetarëve të gjykatave komunale dhe gjykatave të qarkut dhe Kryetarit të Gjykatës Supreme të Kosovës. Në këtë shkresë thuhet si vijon:

“Inderuar Kryetar,

Siq do të mësoni, gjatë disa muajve të kaluar, janë paraqitur mbi 14,000 kërkesa civile për kompensim nga ankues të përkatësisë etnike serbe lidhur me pasurinë që ishte dëmtuar pas hyrjes së forcave të NATO-s në Kosovë, në vitin 1999.

Departamenti i Drejtësisë është në dijeni për problemet që do t'u sjell gjykatave një fluks kaq i madh i kërkesave, dhe aktualisht është duke shikuar se si juve më së miri mund t'ju ofrojë mbështetjen e nevojshme logistike për shqyrtimin e kërkesave në mënyrë sa më të efektshme.

Përveç kësaj, shumë ankues do të kërkojnë përcjellje për të shkuar deri në gjykata dhe vetëm ky aspekt do të kërkojë planifikim dhe koordinim të rëndësishëm. Departamenti do t'u kontaktojë juve në të ardhmen e afërt për të marrë mendimin tuaj për zgjidhjen e këtij problemi.

Në ndërkokë, ne kërkojmë që të mos caktohet seancë për asnjë rast derisa ne bashkërisht të kemi vendosur se si më së miri të kryejmë procesimin e këtyre rasteve.

Ne do të duhet t'i përcjellim këto raste për së afërmë. Si pjesë e këtij procesi, ne veç kemi marrë hapa për krijimin e një baze të dhënave për të regjistruar dhe përcjell progresin e këtyre kërkësave përmes gjykatave.

Ju faleminderit për bashkëpunimin dhe ndihmën e vazhdueshme në këtë çështje.”

7. Më 15 nëntor 2005, DD ju bëri thirrje gjykatave të fillojnë me procesimin e kërkësave për dëmet e shkaktuara nga personat e identifikuar fizikë dhe për dëmet e shkaktuara pas titorit 2000, duke konsideruar se për këto raste më nuk ekzistonin “pengesat për procesimin efikas të këtyre rasteve”. Këtu përfshiheshin kryesisht kërkësat nga trazirat e vitit 2004 të drejtuara kundër personave fizikë, por jo kërkesa që ndërlidheshin me konfliktin e armatosur të vitit 1999.

8. Më 28 shtator 2008, Drejtori i DD i udhëzoi gjykatat që lëndët të cilat nuk ishin planifikuar sipas kërkësës së DD të datës 26 gushtit të vitit 2004 të procesohen tanë.

9. Më 9 dhjetor 2008, përgjegjësia e UNMIK-ut lidhur me gjyqësorin në Kosovë përfundoi me Misionin e Sundimit të Ligjit të Bashkimit Evropian në Kosovë (EULEX) i cili morri kontrollin e plotë në fushën e sundimit të ligjit, pas Deklaratës së bërë nga Kryetari i Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara më 26 nëntor 2008 (S/PRST/2008/44), duke përshëndetur angazhimin e vazhdueshëm të Bashkimit Evropian në Kosovë.

10. Rrethanat e rasteve individuale që janë çështje e këtij diskutimi janë paraqitur në aneksin e këtij mendimi.

II. ANKESAT

11. Përderisa ankesat janë shpallur të pranueshme, ankuesit në esencë pohojnë se gjykatat komunale në Pejë dhe Zubin Potok e kanë pezulluar procedurën lidhur me kërkësen e tyre për kompensim për pronën e dëmtuar dhe se procedura nuk është përfunduar brenda afatit të arsyeshëm kohor (neni 6 § 1 i Konventës Evropiane mbi të Drejtat e Njeriut (KEDNJ)), duke shkelur edhe të drejtën e tyre për mjet efektiv sipas nenit 13 të KEDNJ.

III. PROCEDURA PRANË PANELIT

12. Ankesa e z. Milogorić (38/08) u paraqit më 18 shtator 2008 dhe u regjistrua në të njëjtën ditë, kurse ankesat tjera (Živaljević, 58/08; Gojković, 61/08; Ćukić, 63/08; dhe Bogićević, 69/08) u paraqitën më 15 dhjetor 2008 dhe u regjistruan të njëjtën ditë. Në procedurën pranë Panelit, z. Bogićević (69/09) fillimisht ishte përfaqësuar nga z. Siniša Zabunović dhe ankuesit tjerë ishin të përfaqësuar nga znj. Jasmina Zupanjac, që të dy zyrtarë/zyrtarë të lartë ligjor të Këshillit Danez për Refugjatë (KDR). Mirëpo, KDR u tërroq nga pjesëmarrja në procedurën pranë Panelit në dhjetor të vitit 2009.

13. Paneli ia komunikoi rastin e z. Milogorić (38/08) Përfaqësuesit Special të Sekretarit të Përgjithshëm (PSSP) më 23 tetor 2008 dhe më 2 dhjetor 2008, duke kërkuar komentet e tij në emër të UNMIK-ut mbi pranueshmërinë dhe bazueshmërinë, në pajtim me Rregullën 30.1(b) të Rregullores së Punës së Panelit. PSSP-ja u përgjigji me komente me anë të një shkrese të marrë më 18 dhjetor 2008. Paneli ia komunikoi rastet e z. Živaljević (58/08), z. Gojković (61/08) dhe z. Ćukić (63/08) më 28 prill 2009, kurse rasti i z. Bogićević (69/08) PSSP-së iu komunikua më 5 maj 2009. PSSP-ja i paraqiti komentet e UNMIK-ut për këto raste më 18 maj 2009.

14. Me një vendim të datës 22 maj 2009, Paneli e shpalli ankesën e z. Milogorić (38/08) të pranueshme pjesërisht, dhe me vendimet e 6 qershorit 2009 Paneli shpalli katër ankesat tjera të pranueshme pjesërisht.

15. Më 3 korrik 2009, PSSP-ja i paraqiti komentet e UNMIK-ut për bazueshmërinë e rasteve në fjalë. Më 17 gusht 2009 KDR e dha përgjigjen e tij në emër të ankuesve që i përfaqësonte.

16. Më 12 mars 2010 Paneli vendosi të bashkojë ankesat.

IV. LIGJI

A. Përgjegjësia e UNMIK-ut dhe kompetenca e Panelit ratione temporis

17. UNMIK-u pranon se organizimi dhe administrimi i sistemit gjyqësor të Kosovës ishte nën autoritetin e tij në vitin 2004 por potencon se, menjëherë pas, administrimi i drejtësisë ishte transferuar nga UNMIK-u në Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes gjatë kryerjes së mandatit të UNMIK-ut sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit 1244 (1999) për krijimin e institucioneve në sektorin e sundimit të së drejtës. Sipas UNMIK-ut, kjo duhet të merret parasysh kur vlerësohet se si UNMIK-u i trajtoi me mijëra raste të paraqitura.

18. Prandaj, Paneli e konsideron relevante trajtimin e përgjegjësisë së UNMIK-ut në fushën e administrimit të drejtësisë, pasi kompetenca përkatëse u transferua nga UNMIK-u tek IPVQ-të. Duhet thënë që në fillim se në pajtim me Kornizën Kushtetuese për Vetëqeverisje të Përkohshme (Rregullorja e UNMIK-ut nr. 2001/9 e datës 15 maj 2001, neni 1.5), gjykatat ishin në kuadër të IPVQ-ve. Mirëpo, Paneli përkujton se rezultoi nga Korniza Kushtetuese, në veçanti nga Kapitulli 12, që PSSP-ja e mbajti pushtetin e mbikëqyrjes së IPVQ-ve, zyrtarëve dhe agjencive të tyre. Ai veçanërisht ishte i autorizuar të ndërmerrte masa adekuate çdo herë kur veprimet e tyre ishin jokonsistente me Kornizën kushtetuese. Meqë IPVQ-të duhej të “zbatojnë dhe të sigurojnë të drejtat e pranuara ndërkombëtare të njeriut dhe liritë fundamentele”, duke përfshirë edhe ato të drejta dhe liri të parapara në një numër instrumentesh ndërkombëtare të të drejtave të njeriut (neni 3.2), ishte kompetencë e PSSP-së që të ndërmerr veprime nëse këto të drejta shkeleshin. Kjo vetveti sjell tek konkludimi se UNMIK-u vazhdoi të jetë përgjegjës, nga perspektiva e të drejtave të njeriut, për cilindo veprim apo mosveprim për të cilin fajësosheshin IPVQ-të (shih HRAP, rasti i Spahiut, nr. 02/08, mendim i pjesshëm i 20 marsit 2009, parag. 25, 28 dhe 29). Përfundimisht, dhe ajo çka është më e rëndësishme, ishte veprimi i drejtpërdrejtë i autoriteteve të UNMIK-ut, d.m.th. DD, dhe jo IPVQ-të, që në mënyrë të efektshme i parandaluan gjykatat që të trajtojnë rastet e ankueseve.

19. Për sa i përket kompetencave të veta *ratione temporis*, Paneli përkujton se ka juridikSION për ankesat me të cilat pohohen shkelje të të drejtave të njeriut që dalin nga faktet e paraqitura para 23 prillit 2005 vetëm kur këto fakte paraqesin shkelje të vazhdueshme të të drejtave të njeriut (neni 2 i Rregullores së UNMIK-ut nr. 2006/12 e datës 23 mars 2006 mbi themelimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut). Për rastet në fjalë, Paneli njofton se shkelja fillestare e pohuar nga parashtruesi i kërkesës ishte shkresa e DD e datës gusht 2004 që ndaloi procedurën gjyqësore. Përderisa vet shkresa nuk bën pjesë në juridikSIONIN e përkohshëm (temporal) të Panelit, efektet e saj janë shtrirë deri më 28 shtator 2008 (shih lart, par. 8), duke mbajtur një situatë të vazhdueshme nga ajo datë. Ngjashëm, periudha që duhet marrë në konsiderim lidhur me kohëzgjatjen e procedurës fillon nga dita e juridikSIONIT të përkohshëm (temporal) të Panelit, që është 23 prilli 2005. Mirëpo, Paneli do të merr parasysh gjendjen e procedurës në atë datë (Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), *Foti dhe të tjetër v. Italisë*, aktgjykim i 10 dhjetorit 1982, *Publikimet e gjykatës*, Seria A, nr. 56, f. 15, § 53).

20. Periudha që është në shqyrtim ka përfunduar më 9 dhjetor 2008, kur përgjegjësia e UNMIK-ut lidhur me gjyqësorin në Kosovë, dhe si pasojë edhe përgjegjësia për trajtimin e rasteve aktuale, pushoi (shih lart, par. 9).

B. Shkelja e pohuar e nenit 6 § 1 të KEDNJ

21. Ankuesit në esencë pohojnë dy shkelje të nenit 6 § 1 të KEDNJ, ku në pjesët përkatëse të tij thuhet si vijon:

“Në përcaktimin e të drejtave civile dhe detyrimeve ..., çdokush ka të drejtë në dëgjim të drejtë ...brenda një afati kohor të arsyeshëm nga [një] ... tribunal ...”

22. Së pari, ata ankohen se është shkelur e drejta e tyre për të pasur qasje në gjykatë meqë pezullimi i procedurës në gjykatat komunale i ka parandaluar ata që të marrin vendime për kërkesat e tyre për pronat e dëmtuara dhe/ose të shkatërruara.

23. Së dyti, ata ankohen për kohëzgjatjen e procedurës pranë gjykatave komunale, nga fakti se rastet e tyre, të krijuara në vitin 2004, nuk janë shqyrtuar që nga ajo kohë, duke shkelur të drejtën e tyre për vendim gjyqësor brenda një afati të arsyeshëm kohor.

Paraqitura e UNMIK-ut

24. Në fillim, UNMIK-u vë në pah se rastet e ankuesve bëjnë pjesë në grupin e kërkesave civile të paraqitura në vitin 2004 lidhur me pronën që ishte dëmtuar pas hyrjes së forcave të NATO-s në Kosovë në vitin 1999. Në gusht të vitit 2004, kur Departamenti i Drejtësisë së UNMIK-ut ishte përgjegjës për sigurimin e funksionimit adekuat të sistemit gjyqësor në Kosovë, ishin paraqitur më shumë se 14,000 kërkesa civile nga serbët etnik brenda disa muajve, për të nxënë afatin e parashkrimit. Kah fundi i vitit, ishin paraqitur më shumë se 17,000 kërkesa të tilla. Gjykatat e Kosovës nuk ishin në pozitë që në mënyrë efektive të procesojnë këto kërkesa dhe u përballën me mundësinë e vërtetë të një ndalese komplete të sistemit të gjykatave.

25. Prandaj, në gusht të vitit 2004, DD kërkoi nga gjykatat e Kosovës që për këto raste të mos caktojë seanca, për shkak të mungesës së mbështetjes së nevojshme logistike, nevojës së

rregullimit të sigurisë së duhur, duke përfshirë edhe përcjelljen, për ankuesit dhe avokatët e tyre në 24 gjykata të ndryshme komunale. Për t'u sigruar qasje në drejtësi paditësve që u përkisnin pakicave të cenueshme kërkohet planifikim dhe organizim i madh. Po të mos kishte kërkuar UNMIK-u që gjykatat të shtyjnë caktimin e seancave dëgjimore për këto raste, gjykatat jo vetëm se nuk do të kishin mundësi të trajtojnë këto raste në mënyrë të shpejtë, por do të ishte keqësuar funksionimi i një numri të gjykatave. Prandaj, kërkesa e gushtit të vitit 2004 duhet të konsiderohet e duhur duk pasur parasysh këto rrethana, meqë kjo ishte mënyra e vetme se si UNMIK-u mund të trajtonte situatën e jashtëzakonshme.

26. Duke elaboruar zhvillimet pas shkresës së DD të datës gusht 2004, UNMIK-u thekson se fillimisht kishte përpiluar një strategji se si mund të trajtoheshin kjo kategori e lëndëve jashtë sistemit të gjykatave, ku më vonë e kishte konsideruar se do të ishte më mirë që këto lëndë të trajtoheshin nga sistemi gjyqësor. Kjo kërkonte nxjerrjen e legjislacionit dhe krijimin e kapaciteteve institucionale shtesë. Për më tepër, UNMIK-u shqyrtoi opsjonin e përfshirjes së kësaj çështjeje në një marrëveshje për zgjidhjen e statusit të Kosovës. Në një moment të negociatave për statusin, ekzistonte mendimi se çështjet e marrëveshjeve financiare mund të trajtohen më mirë përmes bisedimeve të drejtpërdrejta. Mirëpo, kah mesi i dhjetorit 2007, kur bisedimet dështuan, u bë e qartë se nuk ishte e arritshme asnë marrëveshje relevante. Që nga kjo kohë UNMIK-u ka shqyrtuat mundësinë e shtyrjes së gjykatave të Kosovës që të procesojnë këto raste.

27. Më 28 shtator 2008, pas konsultimeve me Këshillin Gjyqësor të Kosovës (KGJK), përgjegjës për administrimin e gjykatave të Kosovës, Drejtori i DD i udhëzoi gjykatat që lëndët të cilat nuk ishin caktuar sipas kërkësës së DD të gushtit 2004 të procesoheshin. Në të njëjtën kohë UNMIK-u do t'a ndihmonte KGJK në ofrimin e çfarëdo mbështetjeje logjistike që mund të kërkohet për procesimin e këtyre lëndëve. UNMIK-u argumenton se atëherë nuk ishte e qartë se kur UNMIK-u do t'ia transferonte përgjegjësitë e veta në fushën e drejtësisë EULEX-it. Pasi që EULEX-i morri tërë kontrollin operacionale në sektorin e drejtësisë më 9 dhjetor 2008, UNMIK-u më nuk ishte në pozicion që t'ia ofronte ndihmën e paraparë KGJK.

28. UNMIK-u argumenton se, krahasuar me një shtet me sistem të themeluar gjyqësor dhe të mirë-organizuar, që ka përgjegjësinë të trajtojë paraqitjen e një numri të madh të papritur të rasteve, UNMIK-u, si administratë e përkohshme në Kosovë, duhej gjithashtu të merrte në konsideratë mandatin e tij, që nga UNMIK-u kërkonte të ndërtojë institucionë të sundimit të së drejtës dhe t'u transferonte kompetenca të caktuara në sektorin e drejtësisë institucioneve vendore të krijuara nga UNMIK-u sipas Rezolutës së Këshillit të Sigurimit 1244 (1999); pasi u transferuan këto kompetenca, nga IPVQ-të kërkohet të organizojnë sistemin vendor gjyqësor në mënyrë të qëndrueshme. Këto fakte dhe detyrimet duhet të merren parasysh kur vlerësohet arsyeshmëria e kohëzgjatjes së procedurës. Standardet që kërkohen nga një shtet nuk mund të jenë të njëjtë në rastin e një administratë të përkohshme të cilës i është dhënë detyra të krijojë institucionet e drejtësisë. Me transferimin e plotë të përgjegjësive në fushën e administrimit të drejtësisë tek IPVQ-të në vitin 2005, ju bëhej thirrje institucioneve të reja që të veprojnë, pasi që ata u bënë plotësisht operacionale me mbështetjen e UNMIK-ut.

29. UNMIK-u gjithashtu argumenton se kohëzgjatja e ndalimit të procedurës ishte e nevojshme për arsyet e disa faktorëve: UNMIK-u ishte i konfrontuar me vështirësi të mëdha logjistike dhe të tjera në trajtimin e 17,000 rasteve; kërkësat ishin paraqitur në kohën kur UNMIK-u duhej t'i transferonte përgjegjësitë e veta në fushën e administrimit të drejtësisë në institucionet vendore; UNMIK-u duhej të ndërtonte këto kapacitete me përpjekje paralele. Shpejt pas kësaj, u paraqit mundësia që këto kërkesa të mund të trajtohen sipas një

marrëveshjeje për zgjidhjen e statusit, dhe vetëm në fund të vitit 2007 u bë e qartë se kjo më nuk ishte një mundësi e zbatueshme. Duke marrë parasysh shpjegimet relevante, UNMIK-u argumenton se është e qartë se ai ka vepruar në mënyrë të kujdeshme dhe se gjithmonë ka qenë i interesuar të gjejë zgjidhjen më të mirë praktike për zgjidhjen e këtyre kërkesave. Vonesa e shkaktuar kur UNMIK-u ishte përgjegjës për çështjet e drejtësisë nuk mund t'i vishet UNMIK-ut por ishte për shkak të rrethanave dhe ngjarjeve të pazakonshme që i rrethuan 17,000 kërkesat për dëmshpérblim të paraqitura në vitin 2004.

30. Përfundimisht, duke pasur parasysh kompleksitetin e këtyre rasteve, UNMIK-u potencon se çështja ligjore që është në rrezik në këto raste përfshin pyetje të rëndësishme dhe komplekse për një sërë pikash. Në përputhje me këtë, është e qartë se gjyqësia vendore duhej të përgatitej në mënyrën e duhur për të sigruar që këto raste të trajtohen në mënyrën që është kompatibile me ushtrimin e drejtësisë së arsyeshme.

31. Në konkludim, UNMIK-u thekson se në asnjë mënyrë nuk ka pasur shkelje të nenit 6 § 1 të KEDNJ për rastet në fjalë.

Paraqitura e parashtruesve të kërkesave

32. Parashtruesit e kërkesave pohojnë se, me shtyrjen e procedurës, UNMIK-u vetëm e ka lënë anash problemin dhe DD nuk ka marrë veprime për trajtimin e tij. Udhëzimet pasuese të DD drejtar gjykatave për heqjen e ndalimit u dhanë pa u ofruar gjykatave masa, legjislacion apo mbështetje të re. Efektet e vetme të pezullimit dhe heqjes së mëvonshme të pezullimit të procedurës ishin në dëm të parashtruesve të kërkesave – një vonesë prej katër vitesh gjatë së cilës rastet kanë mundur të procesohen dhe të bëhet vlerësimi i kërkesave për kompensim dhe, eventualisht të kompensohen.

33. Parashtruesit e kërkesave gjithashtu argumentojnë se UNMIK-u nuk ka paraqitur dëshmi se kërkesat për kompensim kërkijnë nxjerrjen e legjislacionit të ri në këtë fushë dhe krijimin e kapaciteteve institucionale shtesë në sistemin gjyqësor të Kosovës. Të gjitha kërkesat për kompensim ishin të lidhura me legjislacionin në fuqi në Kosovë shumë kohë para qershorit të vitit 1999. Prandaj, gjyqtarëve nuk ju duhej trajnim dhe përgatitje shtesë që të jenë në gjendje të trajtonë rastet e kompensimit. Gjithashtu, sa i përket mbështetjes për gjykatat, në kohën kur ishin parashtruar kërkesat e para për kompensim nga 17,000 raste, tanimë veç kishte katër zyra ndërlidhëse të gjykatave dhe masat e vetme shtesë që ishin ndërmarrë për t'ju përgjigjur kërkesave për kompensim kishin të bënин me dërgimin e kërkesave në gjykatë dhe jo procesimit të lëndëve.

Vlerësimi i Panelit

1. Parimet e përgjithshme

34. Paneli përkujton se garancitë e paraqitura në nenin 6 § 1 të KEDNJ i sigurojnë secilit, mes tjerash, të drejtën që të paraqesë kërkesë që ka të bëjë me të drejtat dhe detyrimet e tij civile pranë një gjykate apo tribunalit; në këtë mënyrë shprehet “e drejta për gjyq”, nga e cila e drejta për qasje, d.m.th. e drejta për iniciimin e procedurës pranë gjykatave për çështje civile përbën një aspekt (shih GJEDNJ, *Golder v. Mbretërisë së Bashkuar*, aktgjykim i 21 shkurtit 1975, *Publikimet e gjykatës*, Seria A, nr. 18, f. 13-18, §§ 28-36).

35. Lidhur me këtë, Paneli thekson se nenit 6 § 1 i KEDNJ garanton të drejtën për qasje në gjykatë për vendosjen e kontesteve civile. GJEDNJ konsideron se kjo e drejtë për qasje në gjykatë përfshin jo vetëm të drejtën për inicimin e procedurës por edhe të drejtën për të marrë “vendim” për kontestin nga një gjykatë. Do të ishte zhgënjiye nëse sistemi ligjor vendor i një shteti do t'i mundësonte individit të paraqesë padi civile pranë një gjykate pa siguruar se rasti do të vendoset me vendim të formës së prerë në procedurë gjyqësore. Do të ishte e papërfytyrueshme që nenit 6 § 1 të përshkruaj në detaje garancitë procedurale që u jepen palëve ndërgjyqësore – procedura që janë të drejta, publike dhe të shpejta – pa u garantuar palëve se kontestet e tyre civile do të vendosen përfundimisht (shih *mutatis mutandis*, GJEDNJ, *Hornsby v. Greqi*, aktgjykim i datës 19 mars 1997, *Raporte të aktgjykimeve dhe vendimeve*, 1997-II, f. 510-511, § 40).

36. Mirëpo, Paneli thekson se kjo e drejtë nuk është absolute, por mund t'u nënshtrohet kufizimeve; ky lejim është i nënkuptuar meqë e drejta për qasje nga natyra e saj kërkon rregullim nga autoritetet kompetente. Në këtë aspekt, autoritetet gjëzojnë një kufi të caktuar të vlerësimit. Mirëpo, kufizimet e zbatuara nuk duhet të kufizojnë ose të zvogëlojnë qasjen që i është mundësuar individit në mënyrën apo shkallën e tillë ashtu që të dëmtohet esenca e së drejtës. Për më tepër, kufizimi nuk do të jetë kompatibil me nenit 6 § 1 të KEDNJ nëse nuk ndjek një qëllim legitim dhe nëse nuk ka një marrëdhënie të arsyeshme të proporcionalitetit në mes të mjeteve të përdorura dhe qëllimit që kërkohet të arrihet (shih GJEDNJ, *Stubblings dhe të tjerët v. Mbretëria e Bashkuar*, aktgjykim i datës 22 tetor 1996, *Raportet e aktgjykimeve dhe vendimeve*, 1996-IV, f. 1502, § 50). Kjo veçanërisht vlen për rastet ku autoritetet publike janë vet palë në procedurë (GJEDNJ, *Aćimović v. Kroacia*, nr. 61237/00, aktgjykim i datës 9 janar 2003, KEDNJ, 2003-XI, § 30).

37. Sa i përket kohëzgjatjes së procedurës, Paneli përkujton se KEDNJ u ka vënë detyrë shteteve të organizojnë sistemin e tyre ligjor ashtu që gjykatat t'i lejojnë t'i përbushin kërkesat e nenit 6 § 1, duke përfshirë edhe atë të gjykimit brenda “një kohe të arsyeshme”. Megjithatë, një grumbull i përkohshëm i punëve të gjykatës nuk nënkupton përgjegjësi të autoriteteve nëse ata ndërmarrin veprime përkatëse për rregullimin e çështjes me shpejtësinë e kërkuar (shih GJEDNJ, *Pammel v. Gjermanisë* dhe *Probstmeier v. Gjermanisë*, aktgjykime të 1 korrikut 1997, *Raporte të aktgjykimeve dhe vendimeve*, 1997-IV, f. 1112, § 69 viz. f. 1138, § 64).

2. Zbatimi i parimeve të përgjithshme për këtë rast

a. E drejta për qasje në gjykatë

38. Paneli thekson se parashtruesit e kërkesave në këtë rast, në pajtim me legjislacionin përkatës, kanë pasur mundësi të ngrenë procedurë ligjore për rastet e tyre. Ata e shfrytëzuan këtë mundësi duke parashtruar padi me të cilat paditën autoritetet e ndryshme pranë gjykatave komunale për dëmet lidhur me pronën e tyre të dëmtuar.

39. Mirëpo, për lëndët civile të parashtruesve të kërkesave, në momentin e paraqitjes së padive ishte kërkuar pezullimi sipas kërkesës së DD së datës 26 gusht 2004. Në përputhje me këtë, nuk ishte iniciuar apo mbajtur asnjë procedurë për këto padi. Gjykatat relevante nuk kishin nxjerrë vendime lidhur me pezullimin e procedurës për rastet e parashtruesve të kërkesave. Rastet tjera nga 17,000 u përballen me situatën e njëjtë pa rrugëdalje. Në rastin më të mirë, paditësve u ishte dhënë një kopje e shkresës së DD së gushtit 2004. Nga kjo pason se e drejta e parashtruesve të kërkesave për qasje në gjykatë ishte e kufizuar për shkak të një

iniciative të ndërmarrë drejtpërsëdrejti nga një organ i UNMIK-ut. Kësaj gjendje iu dha fund më 28 shtator 2008, kur DD kërroi nga gjykatat që të procesojnë lëndët që i kishin në gjykatë.

40. Duket se, të përballur me një dallgë gjigante të padive për kompensim brenda disa muajve, UNMIK-u zgjodhi që përkohësisht të parandalojë çfarëdo procedure për këto raste. Paneli konsideron se, në fillim, përderisa qëllimi ka qenë që të zgjasë për një periudhë kohore shumë të kufizuar, kjo masë do të dukej e arsyeshme, duke pasur parasysh rrjetëshëm e paraparë të veprimeve të UNMIK-ut ashtu siç ishte përcaktuar në shkresën e gushtit 2004, d.m.th. ofrimi i mbështetjes së nevojshme logistike dhe krijimi i bazës së të dhënave për regjistrimin dhe përcjelljen e progresit të këtyre kérkesave nëpër gjykata.

41. Paneli merr parasysh rrethanat e paraqitura nga UNMIK-u lidhur me fluksin e madh prej 17,000 rastesh. UNMIK-u me të drejtë thekson se nevojitej planifikim dhe organizim i madh për t'ju siguruar qasje në drejtësi atyre që UNMIK-u i konsideronte si “paditës të pakicave të cenueshme”. Ky duhet të konsiderohet si një qëllim legitim për përfshirjen e UNMIK-ut në këtë çështje. Paneli përkujton se për një situatë ku paraqitet një numër i madh i kérkesave për shuma të mëdha parash kundër një shteti mund të nevojitet rregullim shtesë nga ai shtet dhe shteti në këtë aspekt gjëzon të drejtën që të vlerësojë gjendjen. Mirëpo, masat e ndërmarra përsëri duhet të janë kompatibile me nenin 6 § 1 të KEDNJ (shih GJEDNJ, *Kutić v. Kroacia*, nr. 48778/99, aktgjykim i 1 marsit 2002, KEDNJ, 2002-II, § 31).

42. Në këtë rast, kufizimi – në fakt mohim i plotë i qasjes në gjykatë për individët të cilët llojin e tillë të rasteve e kishin paraqitur pranë një gjykate – zgjati katër vite. UNMIK-u argumenton se fillimisht kishte shqyrtaar mënyrat e trajtimit të rasteve jashtë sistemit të gjykatave, por më vonë konsideroi se rastet e tillë është më mirë të trajtohen nga gjykatat. Edhe pse UNMIK-u e pranon nevojën e nxjerrjes së legjislacionit të ri dhe krijimin e kapaciteteve institucionale shtesë, në fakt nuk u miratua asnjë ligj i ri për rregullimin e kësaj çështjeje, dhe nuk është e qartë se cilat hapa, nëse ka pasur, që janë ndërmarrë në fushën e krijimit të kapaciteteve janë relevante për këtë çështje, meqë nuk janë treguar përpjekje për riorganizim të sistemit nga UNMIK-u. Në fakt, UNMIK-u në të vërtetë shpresonte se grumbulli i kérkesave do të zhdukej, pas negociatave për statusin e Kosovës. Derisa shpresa për një rezultat të frytshëm të negociatave politike përkatëse sigurisht se ishte e arsyeshme së paku për një kohë, pas dështimit të një marrëveshjeje të tillë, çështja është dashur të riaktivizohet si çështje urgjente. Thënë shkurt, për katër vite, nuk është ndërmarrë asnjë veprim që ka mundur të zgjidhë çështjen. Nuk është argumentuar as demonstruar se gjykatat kanë qenë të gatshme të trajtojnë këto raste deri në shtator 2008, rreth dy muaj e gjysmë para se të bëhet transferimi i kompetencave në fushën e drejtësisë nga UNMIK-u tek EULEX-i, kur DD i udhëzoi gjykatat të procesojnë rastet që ishin të prekura nga intervenimi i tij në gusht të vitit 2004, dhe ofroi çfarëdo ndihme logistike që mund të kërkohej.

43. Paneli konstaton se UNMIK-u nuk pati sukses që të arrij një marrëdhënie të arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe synimit që kërkonte ta arrij. Katër vitet e pasigurisë që i përjetuan ankuesit duke u hamendur nëse dhe kur rastet e tyre do të procesoheshin nga gjykatat u intensifikuan gjatë kohës relevante nga fakti se, shkresa e gushtit 2004 nuk përfshinte afat kohor për t'i mundësuar ndokujt që të parashikojë se kur gjykatat do të fillonin procesimin e lëndëve, nëse do të fillonin. Siç u tha edhe më parë, asnjë ligj i ri nuk u miratua në ndërkohë, as nuk u siguruan mekanizma për të ndihmuar gjykatat për t'ju mundësuar ankuesve që të merret vendim për kérkesat e tyre. Me pak fjalë, në vend se ankuesve të pakicave të cenueshme t'u siguronin qasje në drejtësi, UNMIK-u në fakt ua mohoi atyre këtë qasje.

44. Paneli morri në konsideratë argumentin e UNMIK-ut se standartet e kërkua nga një shtet nuk mund të jenë të njëjtë në rastin e një administratë të përkohshme, të cilës i është dhënë detyra të ndërtojë institucionet e drejtësisë. Paneli nuk mund të pajtohet me këtë arsyetim. Është e vërtetë se karakteri i përkohshëm i UNMIK-ut dhe vështirësitet e lidhura me të duhet të merren parasysh në një numër të situatave, por në asnjë rrëthanë këto elemente nuk mund të merren si arsyetim për uljen e standardeve të respektimit të të drejtave të njeriut, të cilët kanë qenë të inkorporuar ashtu si duhet në mandatin e UNMIK-ut.

45. Paneli përkujton se GJEDNJ, në rastet e *Kutić* (cituar lart), *Multiplex* (GJEDNJ, *Multiplex v. Kroacia*, nr. 58112/00, aktgjykim i 10 korrikut 2003) dhe *Aćimović* (cituar lart) konstatoi shkelje të së drejtës së ankuesit për qasje në gjykatë sipas nenit 6 § 1 të KEDNJ, meqë mundësia që rastet e tyre të vendosen nga një gjykatë ishte e ndaluar për një periudhë të gjatë kohore si rezultat i ndërhyrjes së organit ligjvënës.

46. Prandaj, Paneli konstaton se fakti që ankuesit ishin ndaluar për një periudhë të gjatë kohore nga mundësia që kërkesat e tyre për kompensim të vendosen nga gjykatat si rezultat i ndërhyrjes nga DD, përbën shkelje të nenit 6 § 1 të KEDNJ.

b. Lidhur me kohëzgjatjen e procedurës

47. Lidhur me kohëzgjatjen e procedurës, Paneli tanimë e ka marrë në konsideratë këtë aspekt kur ka shqyrtuar të drejtën e ankuesve për qasje në një gjykatë të lartcekur. Duke pasur parasysh të gjeturat e tij për këtë çështje, Paneli konstaton se çështja e kohëzgjatjes së procedurës duhet të konsiderohet si e trajtuar me çështjen e qasjes në gjykatë (shih GJEDNJ, *Kutić v. Kroacia*, e cituar lart, §§ 34-35).

48. Prandaj, Paneli konstaton se çështja e kohëzgjatjes së procedurës nuk është e nevojshme të shqyrtohet ndarazi.

C. Shkelja e pohuar e nenit 13 të KEDNJ

49. Paneli konstaton se ankesat sipas nenit 13 të KEDNJ (e drejta për një mjet efektiv) në esencë kanë të bëjnë me çështjet e njëjta sikurse ato të diskutuara në nenin 6 § 1. Në këto rrethana, Paneli konstaton se nuk paraqiten çështje të ndara sipas nenit 13 të KEDNJ.

V. REKOMANDIMET

50. Duke u bazuar në të gjeturat e Panelit në këto raste, Paneli është i mendimit se ndonjë formë e reparacionit është i nevojshëm.

51. UNMIK-u zakonisht do të duhej të merrte masat e duhura për t'i dhënë fund shkeljes së konstatuar dhe për të dëmshpërblyer për aq sa është e mundshme efektet e kësaj. Mirëpo, siç konstatoi Paneli më lart, përgjegjësia e UNMIK-ut për sa i përket gjyqësorit në Kosovë përfundoi më 9 dhjetor 2008, me marrjen e kontrollit të plotë operacionale në fushën e sundimit të ligjit nga ana e EULEX-it (para. 9). Prandaj, UNMIK-u nuk është më në gjendje që të merr masa që do të kishin ndikim të drejtpërdrejtë në procedurat që janë në pritje pranë gjykatave komunale.

52. Paneli konsideron se kjo gjendje faktike nuk e liron UNMIK-un nga obligimi që të dëmshpërblej sa më shumë që të mundet efektet e kësaj shkeljeje për të cilën është përgjegjëse. Në pajtim me praktikën gjyqësore të GJEDNJ në situatat ku kemi juridiksim të reduktuar të shtetit, Paneli është i mendimit se UNMIK-u duhet të bëjë përpjekje, duke i përdor të gjitha mjetet diplomatike që i ka në dispozicion *vis-à-vis* autoriteteteve kosovare, që të marrin garacionet se rastet e parashtruara nga ankuesit do të procesohen sipas rregullit (krahaso GJEDNJ (grand chamber), *Ilaçcu dhe të tjetër v. Moldova dhe Rusia*, nr. 48787/99, aktgjykim i 8 korrikut 2004, KEDNJ, 2004-VII, § 333; GJEDNJ, *Al-Saadoon dhe Mfudhi v. Mbretëria e Bashkuar*, nr. 61498/08, aktgjykim i 2 marsit 2010, § 171).

53. Paneli gjithashtu konsideron se UNMIK-u duhet t'u jep kompensimin e duhur secilit parashtrues të kërkesave për dëmet jo-monetare që i kanë pësuar si rezultat i ndalimit të prolonguar të proceduar të shkaktuar nga ata.

PËR KËTO ARSYE,

Paneli unanimisht,

1. KONSTATON SE KA PASUR SHKELJE TË NENIT 6 § 1 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT PËR SA I PËRKET PAMUNDËSIMIT TË PARASHTRUESVE TË KËRKESAVE QË LËNDËT E TYRE TË VENDOSEN NGA GJYKATAT;

2. KONSTATON SE NUK KA NEVOJË TË SHQYRTOHEN KËRKESAT SIPAS NENIT 6 § 1 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT LIDHUR ME KOHËZGJATJEN E PROCEDURËS;

3. KONSTATON SE NUK KA NEVOJË TË SHQYRTOHEN KËRKESAT SIPAS NENIT 13 TË KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT;

4. REKOMANDON QË UNMIK-U TË NDËRMERR MASAT VIJUESE:

a. TË SHTYJË AUTORITETET KOMPETENTE NË KOSOVË QË TË NDËRMARRIN TË GJITHA HAPAT E MUNDSHËM PËR TË SIGUAR QË LËNDËT E PARASHTRUESVE TË KËRKESAVE TË VENDOSEN PA VONESË TË MËTEJSHME;

b. T'I JAPË KOMPENSIMIN ADEKUAT SECILIT PARASHTRUES TË KËRKESËS PËR DËMIN JO-MONETAR;

c. TË NDËRMARRË MASA TË MENJËHERSHME DHE EFEKTIVE PËR IMPLEMENTIMIN E REKOMANDIMEVE TË PANELIT DHE TË INFORMOJË PARASHTRUESIT A KËRKESAVE DHE PANELIN PËR ZHVILLIMET E MËTEJSHME NË KËTË RAST.

Rajesh TALWAR
Zyrtar ekzekutiv

Marek NOWICKI
Kryetar

Shtojcë

Nr. i lëndës 38/08, Petko Milogorić

1. Parashtruesi i kërkesës është banor i Kosovës i cili aktualisht jeton si person i zhvendosur në Serbi.
2. Ai është pronar i një shtëpi banimi dhe një pasurie të paluajtshme që ndodhen në komunën e Pejës, ku ai jetoi deri në shpërthimin e luftës në Kosovë. Më 15 qershor 1999, duke u frikësuar nga lufta, parashtruesi i kërkesë u largua, së bashku me familjen e tij, në Serbinë qendrore duke e lënë pasurinë e tij të mbyllur. Më vonë, parashtruesi i kërkesës është njoftuar nga fqinjët e tij se pasuria e tij ishte plaçkitur dhe shkatërruar gjatë pjesës së dytë të vitit 1999.
3. Më 13 dhjetor të vitit 2004, ankuesi paraqiti një padi për kompensim në Gjykatën komunale në Pejë kundër komunës së Pejës dhe IPVQ-ve, duke kërkuar kompensim për shkatërrimin e pasurisë së tij. Në kërkesën e tij ankuesi kerkoi 197,154 euro kompensim për këtë shkatërrim.
4. Që nga paraqitja e padisë së tij në vitin 2004, ankuesi nuk është kontaktuar nga Gjykata komunale dhe as nuk është caktuar datë për seancë dëgjimore. Më 13 qershor 2008, ankuesi i drejtoi një kërkesë urgjente Kryetarit të Gjykatës Komunale për të iniciuar procedurën e gjykimit. Kësaj kërkese nuk ju dha përgjigje.

Nr. i lëndës 58/08, Milisav Živaljević

5. Parashtruesi i kërkesës është banor i Kosovës i cili aktualisht jeton si person i zhvendosur në Serbi.

6. Ai është pronar i një banese në Pejë, ku ai jetoi deri në shpërthimin e luftës në Kosovë. Gjatë vitit 1999, duke u frikësuar nga lufta, ankuesi u largua, së bashku me familjen e tij, në Serbinë qendrore duke e lënë banesën e tij të mbyllur. Ankuesi është njoftuar në vitin 2000 nga fqinjët e tij se pasuria e tij ishte plaçkitur dhe shkatërruar gjatë pjesës së dytë të vitit 1999.

7. Më 13 dhjetor 2004 ankuesi paraqiti një padi për kompensim pranë Gjykatës komunale në Pejë kundër komunës së Pejës dhe IPVQ-ve, duke kërkuar kompensim për shkatërrimin e pasurisë së tij. Në kërkesën e tij ankuesi kërkoi 50,000 euro kompensim për dëmin e shkaktuar.

8. Që nga paraqitja e padisë së tij në vitin 2004, ankuesi nuk është kontaktuar nga Gjykata komunale dhe nuk është caktuar datë për seancë dëgjimore.

Nr. i lëndës 61/08, Dragan Gojković

9. Ankuesi është banor i Kosovës i cili aktualisht jeton si person i zhvendosur në Serbi.

10. Ai është pronar i dy shtëpive dhe i një objekti shtesë që ndodhen në Komunën e Pejës, ku ai jetoi deri në shpërthimin e luftës në Kosovë. Gjatë vitit 1999, duke u frikësuar nga lufta, ankuesi u largua, së bashku me familjen e tij, në Serbinë qendrore duke e lënë pasurinë e tij të mbyllur. Në vitin 2000 ankuesi ishte njoftuar nga fqinjët e tij se pasuria e tij ishte shkatërruar dhe shkretuar gjatë pjesës së dytë të vitit 1999.

11. Ankuesi paraqiti padi për kompensim pranë Gjykatës komunale në Pejë kundër komunës së Pejës dhe IPVQ-ve, duke kërkuar kompensim për shkatërrimin e pasurisë së tij. Padia u regjistrua në Gjykatën komunale më 13 dhjetor 2004. Në kërkesën e tij ankuesi kërkoi 200,000 euro kompensim për dëmin e shkaktuar.

12. Që nga paraqitja e padisë në vitin 2004, ankuesi nuk është kontaktuar nga Gjykata komunale dhe as nuk është caktuar datë për seancë dëgjimore. Më 9 shtator 2008, ankuesi i paraqiti një kërkesë urgjente Kryetarit të Gjykatës komunale për inicimin e procedurës së gjykimit. Kësaj kërkeze nuk ju dha përgjigje.

Nr. i lëndës 63/08, Danilo Ćukić

13. Ankuesi është banor i Kosovës i cili aktualisht jeton si person i zhvendosur në Serbi.

14. Ai është pronar i dy shtëpive dhe i një stalle që ndodhen në komunën e Zubin Potokut, ku ai jetoi deri në shpërthimin e luftës në Kosovë. Gjatë vitit 1999, duke u frikësuar nga lufta, ankuesi u largua, së bashku me familjen e tij, në Serbinë qendrore duke e lënë pasurinë e tij të mbyllur. Ankuesi ishte njoftuar në vitin 2000 nga fqinjët e tij se pasuria e tij ishte shkatërruar gjatë pjesës së dytë të vitit 1999.

15. Ankuesi paraqiti padi për kompensim në Gjykatën komunale në Zubin Potok kundër komunës së Zubin Potokut, IPVQ-ve, UNMIK-ut dhe KFOR-it, duke kërkuar kompensim për dëmtimin e pasurisë së tij. Padia u regjistrua në Gjykatën komunale më 17 shtator 2004. Në kërkesën e tij ankuesi kërkoi 77,000 euro kompensim për dëmin e shkaktuar.

16. Që nga paraqitja e padisë së tij në vitin 2004 ankuesi nuk është kontaktuar nga Gjykata komunale dhe nuk është caktuar as datë për seancë dëgjimore. Më 8 shtator 2008, ankuesi i

paraqiti një kërkesë urgjente Kryetarit të Gjykatës komunale për të iniciuar procedurën e gjykimit. Kësaj kërkesë nuk ju dha përgjigje.

Numri i lëndës 69/08, Slavko Bogičević

17. Ankuesi është banor i Kosovës i cili aktualisht jeton si person i zhvendosur në Serbi.

18. Ankuesi është pronar i një shtëpie (të trashëguar nga babai i tij i ndjerë përmes vendimit mbi trashëgiminë nr. 1938/07, të nxjerrë nga Gjykata komunale në Leskovac, Serbi, më 29 janar 2008) që ndodhet në Komunën e Pejës, ku ai jetoi deri në shpërthimin e luftës në Kosovë. Gjatë vitit 1999, duke u frikësuar nga lufta, ankuesi u largua, së bashku me familjen e tij, në Serbinë qendrore duke e lënë pasurinë e tij të mbyllur. Ankuesi është njoftuar në vitin 2003 nga fqinjët se shtëpia e tij ishte dëmtuar.

19. Ankuesi paraqiti padi për kompensim në Gjykatën komunale në Pejë kundër komunës së Pejës dhe IPVQ-ve, duke kërkuar kompensim për dëmtimin e pasurisë së tij. Padia është regjistruar në Gjykatën komunale më 24 shtator 2004. Në kërkesën e tij ankuesi kërtoi 218,000 euro kompensim për dëmin e shkaktuar.

20. Që nga paraqitja e padisë në vitin 2004 ankuesi nuk është kontaktuar nga Gjykata komunale dhe as nuk është caktuar datë për seancë dëgjimore.